

інвесторам на ринку цінних паперів (громадянам та бізнес-спільноті країни) незалежно від регіональної приналежності, сприятиме усуненню регіональної асиметрії.

Література

1. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text>
2. Лях І. Можливості венчурного фінансування в умовах інтеграції України до європейського інноваційного простору. // *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2 (39). С. 75-79. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2\(39\).75-79](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2020.2(39).75-79)
3. Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів в Україні. Страхові компанії. 4-й квартал та весь 2022 рік. URL: <https://www.uaib.com.ua>
4. Огляд діяльності індустрій управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів в Україні. Загальні результати. 3-й квартал та весь 2023 рік. URL: <https://www.uaib.com.ua>
5. 9 років Українській асоціації венчурного та приватного капіталу URL: <https://uvca.eu/uk/news/9-rokiv-ukrainyskiiyi-asocsiacsiiy-venchurnogo-ta-privatnogo-kapitalu>

Лях О.В.

к.е.н., ст. дослідник

Інститут економіки промисловості НАН України

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОГО ТА РОЗПОДІЛЕНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК НАПРЯМОК ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТА ПОСИЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Пандемія коронавірусу COVID-19, політичний зсув у основних гравців глобальної економіки в бік протекціонізму, війни в Східній Європі та на Близькому Сході – все це продемонструвало високу ступінь вразливості географічно інтенсивних економічних зв'язків та ланцюгів постачання і навіть загрозу майбутньої фрагментації світової економіки [1, с. 76; 2, с. 2]. Традиційний спосіб виробництва окремих деталей, компонентів, готових товарів та їх доставки за різними географічними напрямками вкрай нестійкий у теперішньому світі. Пошуки альтернативних шляхів постачання, як правило, призводять до більш високих витрат на доставку. З цих причин сучасним трендом в глобальній економіці стали намагання більшості представників промислового бізнесу зменшити кількість ланок у ланцюгах постачання та укоротити їх «плече», шляхом так званого решорінгу та локалізації виробництва, яке раніше було перенесено в країни з більш

дешевою робочою силою [3, с.2]. Така стратегія пов’язана з цілою низкою перешкод організаційного характеру та більш високими інвестиційними витратами. Однак, з появою сучасних досягнень в сфері інформаційно-комунікаційних технологій та автоматизації виробництва, зокрема технології адитивного виробництва, стає можливою (при відносно невеликих інвестиційних витратах) організація децентралізованих та максимально наближених до споживачів розподілених виробничих систем, що дозволить суттєво знизити ризики зриву матеріального забезпечення виробництва та повернутися багатьом виробничим компаніям, які мають високу залежність від постачання комплектуючих, до більш ризилентного стану бізнесу [4, с.177-178; 5].

Очікується, що децентралізовані та розподілені системи виробництва забезпечить більш ефективне використання ресурсів, маючи більш високий рівень навантаження виробничих потужностей, ніж це має місце в системі підприємств централізованого типу. Такий тип організації виробництва також знижує перешкоди для виходу на ринок для стартапів за рахунок зменшення величини капіталу, необхідного для створення перших прототипів та налагодження необхідного для отримання прибутку обсягу виробництва продукції. Більш того, децентралізовані та розподілені виробничі системи мають в якості переваги над централізованими значно коротший термін окупності капіталовкладень із-за того, що в результаті меншої відносної величини постійних витрат мають меншій рівень так званої точки беззбитковості, орієнтовані на персоналізовані вимоги конкретних споживачів, тобто мають більше гнучку пропозицію, завдяки чого необхідний обсяг продаж досягається значно швидше. Важливо також, що таке виробництво у порівнянні з централізованим має зменшити загальний ступень антропогенного навантаження на навколишнє середовище, оскільки зменшує або взагалі усуває транспортування фізичних продуктів автомобільним, залізничним чи морським транспортом, що знижує рівень енергоємності кінцевого продукту. Деякі дослідники вважають становлення і поширення децентралізованої та розподіленої промислових систем, які є гнучкими та максимально орієнтованими на персоналізований попит споживачів, взагалі зміною парадигми розвитку промисловості, її майбутнім [6, с. 358; 7, с. 545; 8, с. 6918]]. Все це доводить, що формування в країні розвиненої мережі децентралізованих та розподілених виробничих систем має бути одним із основних напрямків як промислової політики, так і політики залучення в країну зовнішнього інвестування на період відбудови та модернізації економіки України.

Війна в Україні, яка генерує цілу низку безпекових, економічних, соціальних і політичних викликів, посилює необхідність формування промислового комплексу країни на засадах побудови мережі децентралізованих та розподілених виробничих систем. З позицій безпекового аспекту децентралізація будь якого промислового виробництва, скажімо, машинобудівного комплексу, означає заміну відносно невеликої кількості крупних виробничих структур на більш велику кількість малих виробників комплектуючих частин і деталей, розташованих на значній відстані від підприємства, що здійснює функції збірки кінцевого продукту, яке, на відміну від підприємства централізованого типу, буде займати відносно меншу територію, що дозволить спростити його захист в умовах постійного ризику повітряного нападу з боку агресивного сусіда або взагалі розмістити його під землею. Можливим та більш безпечним є також варіант, коли замість одного збирального підприємства створюється мережа регіональних центрів, що здійснюють кінцеву збірку і післяпродажне обслуговування продукції та максимально наближені до її споживачів.

Що стосується розподіленої системи виробництва, то в даному разі ступень її потенційної безпеки ще вища, оскільки у багатьох випадках сам споживач, використовуючи, наприклад, 3D-принтер, зможе виробити і зібрати відносно не складний кінцевий продукт на основі програми, отриманої від його розробника, тобто рівень дисперсії виробничих потужностей буде ще вища, ніж навіть у децентралізованого виробництва .

Окрім перелічених переваг, децентралізована та розподілена виробничі промислові системи дозволять надати більшу гнучкість місцевим ринкам робочої сили, оскільки не потребують, на відміну від централізованих промислових систем, значної концентрації в окремих містах робочої сили зі спеціальною фаховою підготовкою. Це важливий фактор в умовах суттєвого скорочення робочої сили в країні. Також до переваг децентралізованих та (особливо) розподілених виробничих систем треба додати відсутність потреби у значних площах для складування напівфабрикатів та готової продукції, а також відповідних витрат на їх утримання.

При розробці заходів промислової політики націлених на становлення та розвиток децентралізованих та розподілених промислових систем варто усвідомлювати, що на стартовому етапі децентралізації промислового комплексу, подібно до будь-якого феномену соціально-економічного розвитку, виникнуть протиріччя та несприйняття «традиційними» промисловцями переходу до децентралізованих форм виробництва; деякий

час будуть існувати паралельно централізовані, децентралізовані та гібридні форми, та навіть виникнуть спроби «рецентралізації».

Формування в країні розвиненої мережі децентралізованих та розподілених промислових систем, що забезпечуватимуть виробництво продукції як для кінцевого споживача, так і для бізнесу потребує створення розгалуженої системи ресурсного, інформаційно-консалтингового забезпечення та підготовки відповідних кадрів. Зокрема, необхідно розвивати децентралізовану та розподілену енергетичну систему, виробництво відповідного обладнання та апаратні засоби розподілу енергії для енергогенерації малої потужності, у тому числі безпосередньо її споживачами. Це вимагає державних гарантій щодо залучення іноземного капіталу, діючої системи державних замовлень та пільгового кредитування для підприємств галузі електротехнічного машинобудування стосовно розробки, освоєння виробництва та випуску у необхідному обсязі обладнання та устаткування для потреб формування розгалуженої системи розподіленої енергетики. Потрібно також стимулювати створення мережі металургійних міні-заводів (потужністю 1-2 млн. т на рік) в різних регіонах країни, а також мережі підприємств для вироблення пластикової та іншої сировини для використання в адитивних технологічних процесах на розподілених виробничих потужностях.

Література

1. Гриценко А.А. (ред.) (2022) Економічні суперечності глобалізації та локалізації в умовах гібридної війни та післявоєнної реконструкції: монографія. Київ: НАН України, ДУ “Інститут економіки та прогнозування НАН України”. 636 с. URL: [Eс-superech-globaliz-ta-localiz-v-umomah-gibryd-viyny.pdf \(ief.org.ua\)](#)
2. EIU (2023) Industry outlook 2024. The Economist Intelligence Unit Limited. URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/industries-in-2024/>
3. Burke, R., Mahto, M., Bowman, G.L., Cotteleer, M. (2021) Reshoring or localization on your mind? [Report]. The Deloitte Center for Integrated Research. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/operations/reshoring-supply-chain.html>
4. Johns, J. (2021) Distributed manufacturing: Old concept, new relevance, new technology? *Metal Additive Manufacturing*, 7(2), pp. 177–183. URL: [Distributed manufacturing: Old concept, new relevance, new technology? \(metal-am.com\)](#)
5. Sacco, E. (2023) Distributed and decentralized manufacturing: the future of part production for localized production. *Roboze blog*. Distributed and decentralized manufacturing: the future of part production for localized production | Roboze
6. Mourtzis, D., Doukas, M. (2012) Decentralized manufacturing systems review: Challenges and outlook. In K. Windt (ed) *Robust manufacturing control: Innovative and interdisciplinary approaches for global networks*. Proceedings of the CIRP sponsored conference RoMaC (pp. 355–369). Berlin: Springer-Verlag. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-642-30749-2>

7. Rauch, E., Dallinger, M., Dallasega, P., Matt, D.T. (2015) Sustainability in manufacturing through distributed manufacturing systems (DMS). *Procedia CIRP*, 29, pp. 544–549. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.procir.2015.01.069> .

8. Srai, J.S., et al (2016) Distributed manufacturing: scope, challenges and opportunities. *International Journal of Production Research*, 54(23), pp. 6917–6935, DOI: <https://doi.org/10.1080/00207543.2016.1192302>

Ляхов В.К.
аспірант

**Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна**

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО АГРАРНОГО ЕКСПОРТУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Україна постійно зміцнює свої позиції на європейському аграрному ринку, а після вступу до СОТ обсяги експорту до європейських країн з кожним роком збільшуються. Важливою особливістю вітчизняного аграрного сектору є його значний потенціал щодо забезпечення сталого економічного розвитку та задоволення внутрішнього попиту на сільськогосподарську продукцію та продовольство. Тому підписання Угоди про асоціацію між Україною та країнами Європейського Союзу та створення зони вільної торгівлі з ЄС у рамках цієї угоди, як тільки вона буде відкрита, є важливими факторами для сталого розвитку аграрний сектор України, буде значною перспективою для України, ринки країн Європейського Союзу поступово освоюються вітчизняними компаніями. Тому для України надзвичайно важливо запровадити ефективні інституційні механізми, спрямовані на активізацію зовнішньої торгівлі підприємств аграрного сектору економіки та посилення їх конкурентоспроможності на європейському ринку. Крім того, необхідно розробити систему ресурсів для підвищення ефективності використання конкретних засобів регулювання аграрного ринку, що в подальшому забезпечить вільний рух сільськогосподарської продукції, пом'якшить цінові коливання, а також комплексно. формування системи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства як чинника швидкого зростання рентабельності підприємств за рахунок зниження загальних витрат виробництва.

П. Т. Саблук [1, с. 112] зазначає, що сучасні методологічні та теоретичні підходи до інституційного забезпечення економічного розвитку ґрунтуються на переконливому розумінні того, що інституційна система має суттєвий вплив на сталий соціально-економічний розвиток держави в цілому та зокрема економічних одиниць та окремої людини. промисловості.